

A escolarización do alumnado procedente do estranxeiro

Unha achega partindo da lexislación educativa galega

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932

Páx. 50-53

Óscar Díaz Queizán

Orientador CEIP e profesor asociado USC.

CEIP Menéndez Pelayo da cidade de Lugo

oscar.queizan@usc.es

Neste artigo abordarase a escolarización do alumnado procedente do estranxeiro, desde o punto de vista da lexislación educativa, no sistema educativo galego. Centrarémos nos naquel alumnado que se escolariza nas etapas de infantil e primaria, partindo da primeira normativa galega, que se atopa en vigor, ata chegar ás derradeiras disposicións lexislativas vixentes. Intentarase clarificar o estado da cuestión na actualidade e, finalmente, realizaranse unha serie de consideracións de futuro a modo de conclusión.

A NORMATIVA GALEGA APLICABLE

A primeira referencia normativa que temos que ter en conta é a Orde do 20 de febreiro de 2004 pola que se establecen as medidas de atención específica ao alumnado procedente do estranxeiro. No seu artigo 1º establece cal será o alumnado obxecto de medidas de atención específica:

Considerarase alumnado obxecto das medidas previstas na presente orde aquel que tendo unha idade comprendida entre os 3 anos e o límite de escolarización obrigatoria proceda do estranxeiro e, trala correspondente avaliación, reúna algunha das necesidades educativas seguintes:

a) Descoñecemento das dúas linguas oficiais da nosa Comunidade Autónoma, galega e castelá.

b) Desfasamento curricular de dous cursos ou máis, con respecto ao que lle correspondería pola súa idade.

c) Presentar graves dificultades de adaptación ao medio escolar debidas a razóns sociais ou culturais.

No seu artigo 2º establece:

A determinación das necesidades de cada alumno/a realizárase a través da avaliación inicial que se leva a cabo con carácter xeral no momento da incorpo-

ración ao sistema educativo, segundo o establecido nos artigos 13 e 17 da Orde do 27 de decembro de 2002. De ser o caso, correspóndelles aos departamentos de orientación, ou aos servizos de orientación no caso dos centros privados concertados, a realización da avaliación psicopedagóxica correspondente.

No artigo 7º desta mesma Orde establece cales poderán ser as medidas de atención escolar:

As medidas de atención ao alumnado sinalado no artigo 1º incluírán, ademais da acción tutorial, as establecidas para a atención á diversidade e, en particular, as seguintes para a atención ás necesidades educativas específicas:

a) De tipo curricular:

- Reforzo educativo.
- Adaptacións curriculares.
- Flexibilizacións de idade.

b) De tipo organizativo:

- Grupos de adquisición das linguas.
- Grupos de adaptación da competencia curricular.

A disposición adicional única, punto 1, apartado b) establece:

O curso da educación básica no que se incorporará inicialmente o alumno determinarase tomando en consideración a súa idade, así como o nivel máis axeitado para dar resposta ás súas necesidades educativas.

E no punto 3 desta mesma disposición adicional establécese que en ningún caso se producirá a incorporación do alumno nun curso inferior aos dous anteriores ao que lle correspondería por idade. Así mesmo, dentro da idade obrigatoria, o curso de incorporación pertencerá á ensinanza básica, agás no caso do alumnado con necesidades educativas especiais.

Vemos como nesta Orde se contempla a posibilidade de escolarizar o alumnado dous cursos por debaixo do que lle correspondería pola súa idade crono-

lóxica, coa aclaración de que se a súa idade cronolóxica corresponde coa de escolarización en primaria, nunca se poderá escolarizar en infantil agás casos de necesidades educativas especiais.

No ano 2005, a Consellería de Educación deu a coñecer o *Plan de acollida. Orientacións para a súa elaboración*, un documento que no seu punto 6.4 establece cal será o itinerario de escolarización deste alumnado.

Como primeira medida, e segundo establece a normativa, o alumno ou alumna que se incorpora ao noso sistema educativo, escolarizarase no curso que lle corresponde pola súa idade, aínda que, pola información recollida, se presupón un gran desfasamento curricular ou non se poida determinar cales son os seus coñecementos porque non fala as nosas linguas. De seguido, e aínda con máis urxencia se o seu nivel curricular é baixo respecto da súa idade, o titor ou titora procederá a determinar as súas necesidades educativas, a través da avaliación inicial prevista con carácter xeral para todo o alumnado que se incorpora ao centro. No caso de que o alumnado descoñeza as nosas linguas, buscarase algunha área na que estas non sexan precisas para determinar o seu nivel de coñecementos, como poden ser a área de lingua estranxeira (inglés ou francés), ou a área de matemáticas. No caso de apreciar outras necesidades educativas especiais, ademais das asociadas á condición de procedencia estranxeira, o departamento de orientación realizará a avaliación psicopedagóxica pertinente. Cos resultados desta avaliación inicial e, se é o caso, da avaliación psicopedagóxica, establecerase cal das medidas de atención específica para o alumnado procedente do estranxeiro, son as máis axeitadas nese caso concreto (...).

Tal e como se recolle nesta disposición, ao escolarizarse un/unha alumno/a procedente do estranxeiro que reúna algunhas das necesidades educativas recollidas no artigo 1 da Orde do 20 de febreiro de 2004, bastaría a realización da avaliación inicial por parte do titor/a para determinar se é preciso adoptar medidas de tipo curricular ou organizativo.

A LEXISLACIÓN BÁSICA ESTATAL

A Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio de Educación, recolle no seu Título II, Capítulo I, Sección terceira referida aos alumnos con integración tardía ao sistema educativo español establece o seguinte:

Artigo 78. Escolarización

1. *Correspóndenlle ás administracións públicas favorecer a incorporación ao sistema educativo dos estudantes que, procedentes doutros países ou por calquera outro motivo, se incorporen tarde ao sistema educativo español. A devandita incorporación estará garantida, en todo caso, na idade escolar obrigatoria.*

2. *As Administracións educativas garantirán que a escolarización do alumnado que acceda de xeito tardío ao sistema edu-*

cativo español se realice atendendo ás súas circunstancias, coñecementos, idade e historial académico, de xeito que se poida incorporar ao curso máis adecuado ás súas características e coñecementos previos, cos apoios oportunos e, deste xeito, continuar con aproveitamento a súa educación.

Pola súa parte, a Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, non modificou este artigo 78 da LOE.

Con posterioridade publicouse o Real Decreto 126/2014, de 28 de febreiro, polo que se establece o currículo básico da educación primaria, que no seu artigo 14, punto 5, establece o seguinte:

A escolarización do alumnado que se incorpora de xeito tardío ao sistema educativo aos que se refire o artigo 78 da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, realizarase atendendo ás súas circunstancias, coñecementos, idade e historial académico.

Os que presenten un desfaseamento no seu nivel de competencia curricular de máis de dous anos poderán ser escolarizados no curso inferior ao que lles correspondería por idade. Para este alumnado adop-

taranse as medidas de reforzo necesarias que faciliten a súa integración escolar e a recuperación do seu desfaseamento e lles permita continuar con aproveitamento os seus estudos. No caso de superar dito desfaseamento, incorporaranse ao curso correspondente á súa idade.

Podemos comprobar que aínda que na Lei Orgánica 2/2006 e na Lei Orgánica 8/2013 se contempla que a escolarización do alumnado que accede de xeito tardío ao sistema educativo terá que ter en conta as súas circunstancias, coñecementos, idade e historial académico, é o Real Decreto 126/2014 o que concreta e establece as posibles medidas, referíndose só a aqueles que presentan un desfaseamento curricular de máis de dous anos aos cales se poderá escolarizar nun curso inferior ao que lles corresponde por idade. Quedan así limitada á escolarización nun curso inferior os que presenten desfaseamento curricular, non contemplando as dificultades lingüísticas, sociais e ou culturais.

UN FINAL NORMATIVO GALEGO

Unha vez publicado o Real Decreto 126/2014 é a Comunidade Autónoma Galega a que concreta e establece o seu currículo; así, a finais do ano 2014, publicase o Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia e que non achega ningunha novidade.

No seu artigo 16, punto 9, recóllese:

A escolarización do alumnado que se incorpore de xeito tardío ao sistema educativo, ao que se refire o artigo 78 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, realizarase atendendo ás súas circunstancias, aos seus coñecementos, á súa idade e ao seu historial académico. Quen presente un desfaseamento no seu

nivel de competencia curricular de máis de dous anos poderá ser escolarizado no curso inferior ao que lle correspondería por idade. No caso de superar ese desfasamento, incorporárase ao curso correspondente á súa idade.

E no punto 10:

Para o alumnado que se incorpore de xeito tardío ao sistema educativo adoptaranse as medidas de reforzo necesarias que faciliten a súa integración escolar e a recuperación, de ser o caso, do seu desfasamento e que lle permitan continuar con aproveitamento os seus estudos.

CONCLUSIONES

Unha vez exposto o estado da cuestión, desde o punto de vista legislativo e normativo, poderíamos extrapolar conclusións como as que formulamos a continuación.

Primeiro: Sería conveniente a actualización, ou unha nova elaboración, da publicación Plan de Acolida. Orientacións para a súa elaboración. Xurdiron desde a súa publicación novas referen-

cias legislativas que cómpre ter en conta e evitar así confusións nas persoas que teñan esta publicación como guía de traballo.

Segundo: A Orde do 20 de febreiro de 2004, actualmente en vigor, entra en contradición coas disposicións legais posteriores xa mencionadas, o que pode xerar confusión nos titores/as, departamentos de orientación, equipas directivas e inspección educativa, podendo dar lugar a interpretacións totalmente distintas e incluso erróneas.

Terceiro: O Real Decreto 126 / 2014, de 28 de febreiro, polo que se establece o currículo básico da educación primaria, en relación ao seu artigo 14, punto 5, é demasiado pechado e non permite atender as necesidades educativas de cada caso concreto. Así, recóllese que un alumno/a que supere o seu desfasamento curricular (no caso de telo), incorporárase ao curso que lle correspondería por idade sen ter en conta outras circunstancias como poden ser as seguintes: o avanzado que estea o curso escolar, a rotura dos lazos afectivos cos seus compa-

ñeiros/as e co titor/a, o seu grao de madurez, a súa estabilidade emocional, os custos asociados que pode traer consigo para a familia...

Antes de adoptar esta medida, parecería conveniente que o titor/a tivese algo que opinar ao respecto, debendo ser a súa opinión e a do departamento de orientación vinculantes, e no caso de discrepancia entre ambos, podería decidir o Equipo de Orientación Específico.

Por último, importa subliñar que sería conveniente que o marco legislativo de carácter básico non fose tan pechado e permitise adoptar medidas cunha certa flexibilidade para, con posterioridade, clarificar o marco normativo a nivel galego mediante a elaboración e publicación dunha nova Orde que recolla as medidas de atención específica ao alumnado procedente do estranxeiro. ■